

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-194>

УДК 338.439

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: СУТНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

INVESTMENT DEVELOPMENT OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES: ESSENCE AND APPROACHES TO EVALUATION

Михайлик Ольга Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і права,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0526-1130>

Демиденко Олексій Юрійович

здобувач третього рівня вищої освіти,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2025-9032>

Mykhailyk Olha, Demydenko Oleksii
National University of Food Technologies

У статті визначено сутність поняття «інвестиційні ресурси» у сучасних вітчизняних наукових дослідженнях та аргументовано, що до інвестиційних ресурсів підприємств харчової промисловості варто віднести: власні кошти підприємства, позикові кошти (кредити, облігації), прямі іноземні інвестиції та державні гранти та субсидії. Обґрунтовано, що інвестиційні ресурси є багатокомпонентною категорією, яка забезпечує стратегічний розвиток підприємств та сприяє підвищенню їхньої стійкості й ефективності на ринку. Визначено, що технічне переоснащення та модернізація виробництва представляють собою пріоритетний напрям впровадження новітнього обладнання, а автоматизація та роботизація виробничих процесів дозволяють знизити витрати на виробництво, підвищити продуктивність праці та забезпечити стабільну якість продукції. Розглянуто основні напрямки впровадження інновацій та цифрових технологій. Запропоновано оцінювання інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості.

Ключові слова: інвестиційний розвиток, підприємства харчової промисловості, інвестиційні ресурси, інвестиційні процеси, заходи, оцінювання.

The article defines the essence of the concept of "investment resources" in modern domestic scientific research and argues that the investment resources of food industry enterprises should include: the company's own funds, loan funds (loans, bonds), foreign direct investments, and state grants and subsidies. Enterprises should include: the company's own funds, loan funds (loans, bonds), foreign direct investments, and state grants and subsidies. It is substantiated that investment resources are a multi-component category that ensures the strategic development of enterprises and contributes to increasing their stability and efficiency on the market. It was determined that technical re-equipment and modernization of production are a priority direction for the introduction of the latest equipment, and automation and robotization of production processes allow to reduce production costs, increase labor productivity and ensure stable product quality. Among the main areas of innovation and digital technology implementation in the context of investment development of food industry enterprises, the following should be considered: automation of production processes, Internet of Things (IoT) in production, quality control systems, digital duplicates, blockchain technologies, energy-saving technology, development of environmentally friendly production, expansion of the product range, assurance of product quality and safety, marketing strategies and brand development, expansion of logistics capacities, improvement of energy efficiency, investment in human resources. The introduction of measures in these directions will contribute to increasing the efficiency of operations, improving the quality of products, increasing the volume of production and ensuring sustainable development in the conditions of the modern competitive market. An assessment of the investment development of food industry enterprises is proposed based on a comprehensive approach, which includes the analysis of financial indicators, technological innovations, market factors and economic prospects.

Keywords: investment development, food industry enterprises, investment resources, investment processes, measures, evaluation.

Постановка проблеми. Розглядаючи інвестиційний розвиток підприємства як процес залучення, ефективного використання та управління інвестиційними ресурсами з метою розширення, модернізації або покращення діяльності підприємства для підвищення його конкурентоспроможності, прибутковості та стійкості на ринку, варто визначити його основні складові. Так, на наш погляд, ключовими складовими інвестиційного розвитку підприємства є інвестиційні ресурси, напрямки та цілі інвестиційного розвитку, окремо, оцінка інвестиційного розвитку підприємства, що є як кількісним так і якісним виразником результату процесу залучення, ефективного використання та управління інвестиційними ресурсам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями сутності інвестицій, інвестиційних ресурсів та інвестиційного розвитку займалися вчені Грігерман Є. [1], Стахурська С. [2], Волощук В. Р., Волощук Ю. О., Іванишин О. В. [3], Некрасова Л. А., Моніч О. В. [4], Майорова Т. В. [5], Бланк І. А. [6], Пересада А. А. [7], Удалих О. О. [8], Васильєва Т. А. [9]. Проте питання оцінювання інвестиційного розвитку потребують подальшого поглиблення.

Метою статті є визначення сутності інвестиційних ресурсів, окреслення напрямів інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості та розробка методичних підходів щодо оцінювання інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні підходи до визначення сутності поняття «інвестиційні ресурси» в сучасних вітчизняних наукових дослідженнях представлено в табл. 1.

Інвестиційні ресурси підприємств охоплюють різні форми активів, зокрема грошові, матеріальні, нематеріальні та інтелектуальні, які використовуються для фінансування діяльності та забезпечення їхнього розвитку. Вони формуються з двох основних джерел: внутрішніх, таких як прибуток, амортизаційні відрахування та резервні фонди, і зовнішніх, що включають залучені кредити, інвестиції, а також випуск облігацій і акцій. Залучення інвестиційних ресурсів може відбуватися через пряме фінансування проєктів або придбання капітальних активів, таких як обладнання чи нерухомість.

Інвестиційні процеси супроводжуються капіталізацією вкладених ресурсів, що сприяє зростанню вартості активів підприємства. Окрім фінансових ресурсів, важливу роль відіграють природні, трудові та капітальні ресурси, які є критично важливими для сталого розвитку. Інвестиційні ресурси спрямовуються на довгострокове забезпечення діяльності підприємств, проектування та будівництво нових потужностей з метою підвищення конкурентоспроможності та отримання прибутку.

Важливо зазначити, що всі види капіталу можуть використовуватися як інвестиційні

Таблиця 1

**Визначення сутності поняття «інвестиційні ресурси»
в сучасних вітчизняних наукових дослідженнях**

Джерело	Сутність поняття
Т. В. Майорова [5]	Ресурси, які підприємство залучає на інвестиційному ринку, доповнюють наявні у нього ресурси, формуючи його загальні інвестиційні ресурси.
І. А. Бланк [6, с. 467]	Усі види капіталу, які підприємство використовує для інвестування в об'єкти реального та фінансового інвестування.
А. А. Пересада [7]	Залучення інвестиційних ресурсів відбувається двома способами: шляхом фінансування інвестицій або через купівлю капітальних активів. У обох випадках інвестиційний процес проходить етап капіталізації.
О. О. Удалих [8]	Суть фінансових ресурсів, які підприємство формує для вирішення завдань, пов'язаних із проектуванням, будівництвом та розвитком господарських суб'єктів, полягає в забезпеченні фінансування інвестиційної діяльності.
Т. А. Васильєва [9]	Усі категорії майнових та інтелектуальних активів (в оцінковому вираженні), які необхідно інвестувати в об'єкти підприємницької та іншої діяльності.

ресурси як для реальних, так і для фінансових інвестицій. Таким чином, інвестиційні ресурси є багатокомпонентною категорією, яка забезпечує стратегічний розвиток підприємств та сприяє підвищенню їхньої стійкості й ефективності на ринку.

Таким чином, до інвестиційних ресурсів підприємств харчової промисловості варто віднести: власні кошти підприємства, позикові кошти (кредити, облігації), прямі іноземні інвестиції та державні гранти та субсидії.

Серед напрямів інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості доцільно виділити спектр заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності, покращення якості продукції, збільшення обсягів виробництва та забезпечення сталого розвитку в умовах сучасного конкурентного ринку (рис. 1).

Технічне переоснащення та модернізація виробництва: одним із пріоритетних напрямів є впровадження новітнього обладнання, автоматизація та роботизація виробничих процесів, що дозволяє знизити витрати на виробництво, підвищити продуктивність праці та забезпечити стабільну якість продукції. Заміна застарілих технологій також сприяє скороченню енергоспоживання та зменшенню втрат сировини (рис. 2).

Інноваційні технології та цифровізація: впровадження передових технологій переробки сировини, автоматизованих систем управління виробництвом, штучного інтелекту для аналізу даних дозволяє оптимізувати операційні процеси та адаптувати

виробництво під змінні потреби ринку. Наприклад, використання IoT-технологій допомагає контролювати всі етапи виробничого процесу в режимі реального часу.

Інноваційні технології та цифровізація є ключовими напрямками сучасного інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості. Їх впровадження сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів, поліпшенню якості продукції, зниженню витрат та забезпеченню конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках.

Серед основних напрямів впровадження інновацій та цифрових технологій в контексті інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості варто розглянути наступні: автоматизація виробничих процесів, Інтернет речей (IoT) у виробництві, системи контролю якості, цифрові двійники, блокчейн-технології, енергозберігаючі технології, розвиток екологічно чистого виробництва, розширення асортименту продукції, забезпечення якості та безпечності продукції, маркетингові стратегії та розвиток брендів, розширення логістичних потужностей, підвищення енергоефективності, інвестиції в людські ресурси.

Оцінювання інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості потребує комплексного підходу, який включає аналіз фінансових показників, технологічних інновацій, ринкових факторів та економічних перспектив.

Фінансово-економічний підхід передбачає аналіз фінансової стабільності підприємства та його здатності залучати й ефективно вико-

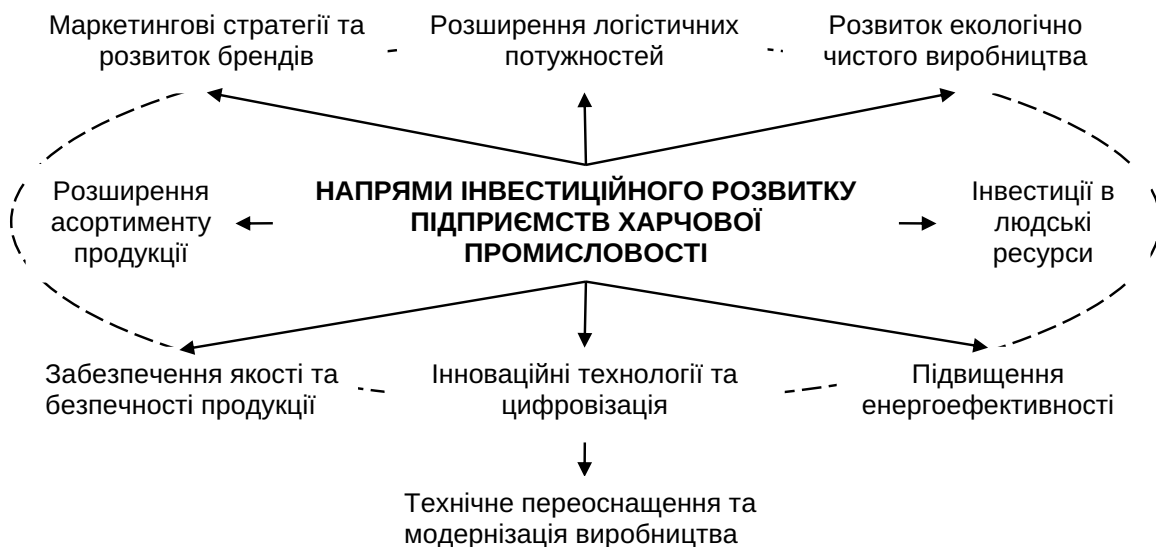

Рис. 1. Напрями інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості

Джерело: розробка автора

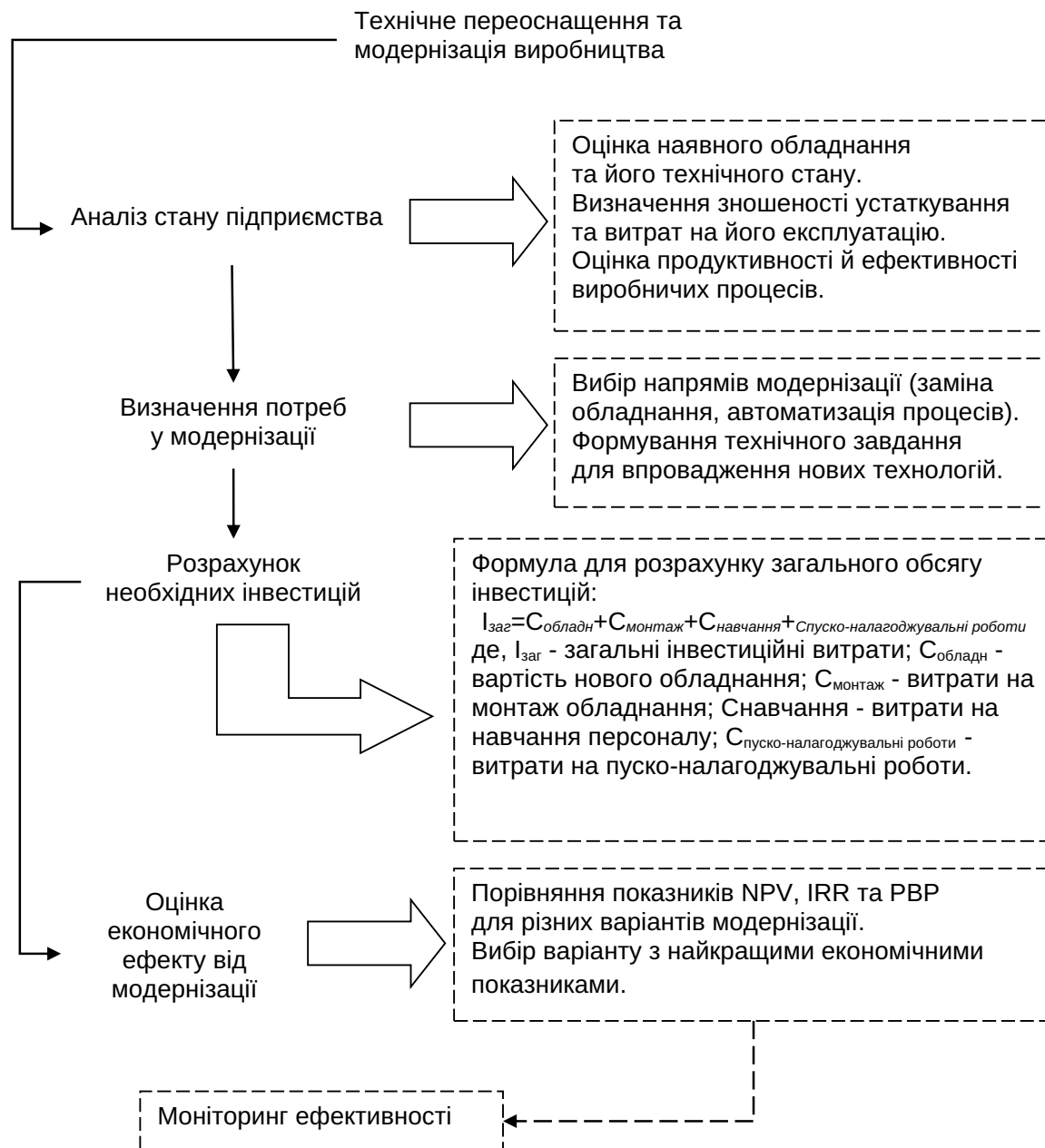

Рис. 2. Технічне переоснащення та модернізація виробництва як напрям інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості

Джерело: розробка автора

ристовувати інвестиції (аналіз фінансових коефіцієнтів (ліквідність, рентабельність, оборотність капіталу) чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма прибутковості (IRR), термін окупності інвестицій (PBP), індекс рентабельності інвестицій (PI).

Технологічний підхід: оцінка інноваційних можливостей підприємства щодо впровадження нових технологій виробництва продуктів харчування (аналіз ступеня автоматизації та цифровізації процесів, оцінка інноваційного потенціалу підприємства, визначення впливу нових технологій на витрати виробництва).

Маркетинговий підхід: дослідження конкурентного середовища та потенційного попиту на продукцію підприємства (аналіз ринкової частки, SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз зовнішнього середовища, оцінка цінової конкурентоспроможності).

Соціально-економічний підхід: оцінка впливу інвестиційної діяльності на соціальні аспекти регіону (створення нових робочих місць, вплив на добробут населення, впровадження екологічних ініціатив).

Екологічний підхід полягає у визначенні екологічних ризиків та оцінка сталості вироб-

ництва (аналіз викидів шкідливих речовин, оцінка впливу виробництва на довкілля, впровадження ресурсозберігаючих технологій).

Інтегральний підхід полягає у поєднанні кількісних та якісних методів оцінки з використанням узагальненого показника інвестиційного розвитку:

$$IR = \alpha_1 F + \alpha_2 T + \alpha_3 M + \alpha_4 S + \alpha_5 E, \quad (1)$$

де, IR – узагальнений показник; F , T , M , S , E – фінансовий, технологічний, маркетинговий, соціальний та екологічний компоненти; $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_5$ – вагові коефіцієнти залежно від пріоритетів підприємства.

Висновки. Отже, основними напрямками впровадження інновацій у контексті інвестиційного розвитку підприємств харчової про-

мисловості вважаємо наступні: автоматизація виробничих процесів, Інтернет речей (IoT) у виробництві, системи контролю якості, цифрові двійники, блокчейн-технології, енергозберігаючі технології, розвиток екологічно чистого виробництва, розширення асортименту продукції, забезпечення якості та безпечності продукції, маркетингові стратегії та розвиток брендів, розширення логістичних потужностей, підвищення енергоефективності, інвестиції в людські ресурси.

Щодо методичних підходів щодо оцінювання інвестиційного розвитку підприємств харчової промисловості, то вони дозволяють комплексно оцінити його, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та довгострокової стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грігерман Є. Інноваційно-інвестиційний розвиток: сутність та концептуальні підходи. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 4. URL: <https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/issue/view/6>
2. Стахурська С. Методичні підходи до формування механізму інвестування інноваційного розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. №40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1486/1432>
3. Волощук В. Р., Волощук Ю. О., Іванишин О. В. Інвестування інноваційного розвитку підприємств. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3–4. С. 156–162.
4. Некрасова Л. А., Моніч О. В. Механізм розробки стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. *Стратегія розвитку України*. 2014. № 1. С. 159–163.
5. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 472 с.
6. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент: [учеб. курс]. К.: Эльга, Ника-Центр, 2010. 448 с.
7. Пересада А. А., Майорова Т. В., Ляхова О. О. Проектне фінансування: Підручник. К.: КНЕУ, 2015. 736 с.
8. Удалих О. О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: [навч. посіб.]. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 292 с.
9. Васильєва Т. А., Грищенко О. С. Проблема формування інвестиційних ресурсів підприємства в трансформаційній економіці. *Вісник Української академії банківської справи*. 2015. № 2 (19). 86–89 с.

REFERENCES:

1. Hrihierman Ye. (2024) Innovatsiino-investytsiinyi rozvytok: sutnist ta kontseptualni pidkhody. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal*. № 4. Available at: <https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/issue/view/6>
2. Stakhurska S. (2022) Metodychni pidkhody do formuvannia mekhanizmu investuvannia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 40. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1486/1432>
3. Voloshchuk V. R., Voloshchuk Yu. O., Ivanyshyn O. V. (2020). Investuvannia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv [Investing in the innovative development of enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*. Vol. 3–4. P. 156–162.
4. Nekrasova L. A., Monich O. V. (2014). Mekhanizm rozrobky stratehii innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemstva [The mechanism of development of the strategy of innovation and investment development of the enterprise]. *Stratehiia rozvytku Ukrainy*. Vo. 1. P. 159–163.
5. Maiorova T. V. (2019). Investytsiina diialnist: Pidruchnyk [Investment activity: Textbook]. K.: Tsentri uchbovoi literatury, 472 p.
6. Blank Y. A. (2010). Ynvestytsyonnyi menedzhment: [ucheb. kurs] [Investment management [educational course]]. K.: Elha, Nyka-Tsentri, 448 p.
7. Peresada A. A., Maiorova T. V., Liakhova O. O. (2015). Proektne finansuvannia: Pidruchnyk [Proektne finansuvannia: Pidruchnyk]. K.: KNEU, 736 p.

8. Udalykh O. O. (2016). Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu promyslovoho pidpriemstva: [navch. posib.] [Management of investment activities of an industrial enterprise: [study. help.]]. K.: Tsentri navchalnoi literatury, 292 p.
9. Vasylieva T. A., Hryshchenko O. S. (2015). Problema formuvannia investytsiinykh resursiv pidpriemstva v transformatsiinii ekonomitsi [The problem of formation of investment resources of the enterprise in the transformational economy]. *Visnyk Ukrainiskoi akademii bankivskoi spravy*. Vol. 2 (19). P. 86–89.